

İSTİKLÂL

Baş muharriri: M. E. Resul-zade

„L'Indépendance“

Organe de défense nationale d'Azerbaïdjan

Millletlere istiklâl!

Şefibeycilik

Şefi Beyin „Müsavat“ firkasından tardi, bir kaç nüşahadan beri nesretmekte olduğumuz materyallerden gördüğümüz veçhile mefkûreli Azerbaycan muhitinde işi gözde görülmüş, sırf vatan endişesiyle yaşayan sağlam mahaberlerde Şefibeyciliğe karşı mevcut derin nefretin tezahürüne vesile olmuştur.

Şefibeyçilik nedir?

Bu, sıvası hayvatta misli eden olmayan fesatçılığın Azerbaycan muhitindeki nevinin adıdır.

Buğün Şefi Beyle birlikte hareket eden Ağasibeyli Selim Bey iki yıl evvel bana hitaben gönderdiği bir mektupta Şefibeyciliği, rus revolusyonu tarihindeki „Azefçilikle“ mukayese etmiş aşağıdaki satırları yazmıştı: — „Her yerde ve her fırsattan bilisti-fade Şefi ile hempaları namınızı lekeliyor ve sözün bütün manasile Size çıkırlar atıyor ve olmazın şeylerle itham ediyorlar.

Birinci Şubedar artık kat'iyen ve sarahatle işlerle ki, mahut jurnalın (donos) muharriri Divan azası bizzat Şefi Beydir; başka kimse değildir. Doktor Sultanof bu hususu bana bizzat söyledi ve ben de ona inanıyorum.

Fırkada sözün tam manasile bir „Azefçilik“ kokuyor . . .

Rus ihtilali tarihile yakından aşina olmayanlar bu mukayese edilebilir anlayamazlar. Kendilerine yardım edelim:

Azef, İnkılâpçı-Sosyalistlerin terror teşkilâtını idare eden bir merkez azası iken, aynı zamanda gizli kar polisinin de şefi idi. Rus revolusyonu sıfatı ile, büyük hükümet memurlarını öldürtüyor ve siyasi zabıtanın gizli ajanı sıfatı ile ihtilal teşkilatlarını ele veriyordu.

Azefçilik denince böyle iki taraflı çalışır bir fitneçi anılır ki, onun maruf tabiri provokatordur.

Şefi Beyi provokatorlukla iki itham eden zat M. Sadık Bey olmuştur. Mehmet Sadık Bey, malum olduğu üzere, Şefi Beyi „milli evrakile vermekle“ itham etti. Selim Beyin yukarıda kaydettiği jurnalden de maksat budur.

Şefi Bey, kendisine yapılan yardım, verilen mühlet ve edilen tesvika rağmen, kendisini Sadık Beyin işiınahta karşı müdafaa edemedi. Arkadaşlarını tezviki üzerine Sadık Beye karşı haysiyet davası açmış iken, mahkemeden rezilane bir şekilde kaçı, ağır itham altında kalmayı, galiba, hakikatle karşılaşmaya tercih etti.

Milli evrakın ellere verilmesinde veçhane amilin Şefi Bey olduğu şüphe onun bugünkü çürüm ortası Selim Beyin mektubu ile değil, meddahi Şeyhmanlı Naki Beyin iftirafı ile sabittir. Naki Bey dostu ve meslektaşı Şefi Beye ayı hizmeti etmiştir: o, yakında nesrettiği risalesinin 42-nci sahifesinde diyor ki:

„Şefi Beyi hain göstermek için milli evrakımızın ellere geçmesine sebep olmuş diye itham ediyorsunuz.

Emin Beyefendi, evrak düşman eline geçmemiş, emin bir yerde evrakı müsibete olmaksızın muhafaza ediyor . . .

Demek ki Sadık Beyin „namus hirsızlığı“ diye telakkî ettiği cinayeti, Selim Beyin „Azefçilik“ diye terti ettiği jurnalçılığı, Naki Beyin iftiraf ettiği veçhile, Şefi Bey irtikap etmiştir. Bu artık bir hakikattir.

Bu irtikâbı Naki Bey kendilerine yakıştırıyor. Onunca bu iş mübah imiş, yapılır. Ne yapalım, bu bir zevk meselesidir. Karganın bülbelesi karşı „hekimlik“ sattığını bilmez değiliz.

Azerbaycan'da yağmur felaketi

Tiflis'te intişar eden „Zarya Vostoka“ gazetesinin 14 Mayıs tarihli nushasında okuduğuna göre Azerbaycan'ın hemen her tarafında bir aydır şiddetli yağmurlar devam ediyor. Mütthiş seller vücude getiren bu yağmurlar büyük tahribatı mucip olmuştur. Ekinler, hayvanlar, bilhassa koyun gibi küçük hayvanlar çok mütazzar olmuş, köprüler tahrip edilmiş, sose yolları dağılmış, evler ve binalar çökmüştür.

Nahçevan'la Karabağ'da kar yağmıştır. Nehirlerin taşınmasından Paşino, Bileşvar, Mela, Tazekent, Karadonlu, Ağaliken köyleri seller altında kalmıştır. Aras nehri taşarak şahillerini aşmış ve Mugan-Mil

istilerini basmıştır. Bu mntakalarda olan büyük suvarma kanallarından Aziz Bey ve Kızıl Ark kanalları seller altında kalp dolmuştur.

Bolşevik gazetesinde yalnız bu kadar olan malûmata Avrupa matbuatı insan telefatı dahil mevcut olduğunu ilâve etmektedirler. Aynı gazeteler ekinin, bilhassa pamuk ekininin temamil mahvolduğunu yazıyorlar.

Avrupa matbuatına akseden malûmata göre aynı şiddetli ve tahripkâr yağmurlar İran Azerbaycan'ında da yağmış ve Erdebil mahalinde olan Nemin şehri seller altında kalmıştır.

Türküstan'da açlık

Berlin'de intişar eden „Angriff“ (26 Mayıs 1934) gazetesinin Tahran muhabirî telgrafı bildiriyor:

İran'ın hudut boylarından Tahran'da alınan malûmata göre Türküstan'ı açlık felaketi istilâ etmiştir. Türküstan'ın bir çok yerlerinde bizzat kabileler temamil telef olmuştur. Buhar ve Semerkant mntakalarından ahali baş alıp İran'a kaçmaktadır. İran hudud memurlarile jandarma efradı çöllere ve dağlara yayılmış felaketzedeleri toplamakla meşguldir.

İran'ın sun güleride iltica edenlerin sayısı 30.000 (otuz bin) ile tevacüz etmektedir. Hükümet aç ve muhtel olan bu zavallıları İran'ın iyiveçeli bol ve iklimi yumuşak

mntakalarına sevketmeğe karar vermiştir.

Muhacirlerin felaketi halleri her bir tasavvurun fevkindedir. Ayak yalın, baş açık, çıplak insan kafilesi Meşet şehrinin sokaklarını doldurmuştur. Bunların anlatıklarına göre Türküstan'da iyivecek namına hiç bir şey mevcut değildir. Sovyet hükümeti var-yoku müsadere ettiğiinden bu yıl ekilmeye tohumluk bile kalmamıştır. Ahalinin ve köylünün bütün koyunu, atı, mahl, ineği ve sair faydalı hayvanatı elinden çehren alınarak Moskva ve merkezi Rusya'daki şehirlere götürülmüştür.

Muhacirler arasında 800 Türküstan yahudusu da vardır. Bunlar Tahran'daki İngiliz sefirine müracaat ederek Filistin'e gitmelerine müsaade edilmesini istemişlerdir.

Milli muhacireti içinden dağıtmak! — İste bolşevik casus ve provokatorlarına verilmiş günün parolası budur!

Bu parolayı bolşevizmin gizli eli Uzak Şark'tan başlayarak Yakın Şark'a kadar tatbik ediyor.

Tokyo'da Edil-Ural milliyetçiliğine karşı yürütülen seferle, İstanbul'da „Müsavatçılığ“ karşı açılan sefer arasında fark yoktur. Nitekim İstanbul'daki çirkin neşriyatı Ayaz İshaki Beye karşı yazılan „Kara Tap“ kitabının hedefleri de birdir:

Kızıl rusluğa müveccih milli istiklâl isteyen Türk cephesinin iki mütakabil noktasında beliren bu fesatla vaktile Paris'te konuşularımız Gürcülere karşı çıkan ve büyük mecahit Ramisvil'in katli ile neticelenen işcat arasında dahi pek derin bir alaka vardır.

Millî davayı haricte temsil eden ve mücadelenin ideolojisinin öteden beri terviç ederk, fevrideki şanlı cidal vak'alarını bütün cihana tanıtan bir kadroyu lekelenirmek, milli şahsiyetleri itibardan salmak işinde Yurdumuzun kızıl cellatları bir safta bulunan müfritlerin kullandıkları taktikle yaddıkları yalanlar da ayndır.

Azerbaycan istiklâliçliğile harp eden düşmanın bütün hücumu „Müsavatçılığ“dır. Mehmet Emin Beyin istiklâliç olmadığını dava edenler Şefibeyciler, bu gülünç yazırlarla hain Mirza Davutların „Müsavat“ hakkında yazdıklarını tekrardan başka bir şey yappamışlardır.

Şefibeyçilik arzettiği bütün hususiyetile, hiç şüpheşiz, düşman değirmenine su döken, onun hesabına çalışan bir fesat hareketidir. Bu hareketin Bakü'de komünist firkasında dahi cidiyetle mücadele etmek“ kararını verdikten sonra bilhassa kızınlaştığı sayını diktedir.

Mes'elemizin beymelmisel sahada kazandığı ehemmiyetine, mütenasip olarak hayâsızlanan bozgunculüğün hakki mahiyetini kırkaya ve milli harekete sadık bütün arkadaş ve vatandaşlar hakkile takdir etmiş, onun layık olduğu damğa ile damgalanmışlardır.

Selim Beyin, vaktile, Azefçilik dediği bu damğının azerbaycancaya terçimesi Şefibeyçiliktir.

Her türlü samimiyetten ve milli endişelerden mahrum, düşman ekmeğine yağ süren bu kötü niyetli Şefibeyçilik, memnuniyetle kaydediyoruz ki, Azerbaycan muhaciretindeki salih unsurlar tarafından retedilmiştir.

Bu reddi derinleştirmek, efkârı umumiye-yi bu bozguncu heriflere karşı sevketmek — iste milli davaya sadık katanların borcu.

Millî bir borç — Şefibeyçiliği ta kökünden kesip atmak borcu! . . .

M. E. Resul-zade

Alman matbuatında 28 Mayıs

„Der Tag“ gazetesinin bir yazısı

Berlin'de intişar eden „Der Tag“ gazetesinin (Nr. 134) baş muharriri 28 Mayıs ilanı istiklâline samimi bir yazı tahsis etmiştir. Makale sahibi Millî Azerbaycan Cumhuriyetinin kurulduğu 28 Mayıs 1918 tarihi hatırladuktan sonra aynen diyor, ki: — Kafkasya'da yaşayan bir kaç milyon Azeri Türkü milletlerin tayını mukadderat hakkından istifade ederek ilanı istiklâl etmişlerdi. Malum olduğu veçhile, bu hakki bizzat Moskva zimaddarları dahi damma büyük gürtüllere ilân ediyorlardı. Yeni Cumhuriyetini ilân uğrunda Türkiyelî Türkler gibi umumi harp zamanlarında Azerbaycan'da yerleştirilmiş olan Alman harp esirleri dahi iştirak etmişlerdi. Gerek Türkler, gerekse Almanlar memleketin müdafaa işlerini teşkil ve tanzim uğrunda çalışmaktan geri kalmamışlardı. Sovyetler, önce Türküstan milliyetperverleri imha ettikleri gibi az bir müddet sonra Kafkasya'daki milli Cumhuriyetleri, o cümleden Azerbaycan'ı, dahi istilâ ettiler. Umumiye denilebilir, ki bu gün 20 milyondan fazla bir Türklük rus hakimiyeti altında bulunmaktadırlar.

Müellif, sözü Azerbaycan'ın ikinci defa olarak ruslar tarafından cebren işgal edilmesine götürecük, Sovyetlerin Millî Azerbaycan Cumhuriyetini istilâ etmek maksadile yürüttükleri kurnaz siyaseti tesbitle, aalamum Sovyet siyasetinin binyesini yalan ve maskalı edveler teşkil ettiğini kaydederek yazısını böyle bitiriyor:

„Anlaşılan, Moskva için Bakü'nün zengin petrol mntakaları bizzat kendisi tarafından ilân olunan prensiplerden daha da muhtemmel imiş, gerek bolşevik propagandası prensipleri bugüne kadar ber-matmak iki dillik ile bütün Avrupa müstemlucelerinin hatta en primitif (didi) halklarına bile met'etmekten geri kalmıyor. Bilhassa su cibeti kaydetmek, bugün her zaman-kinde fazla icap ediyor, zira Sovyet harici siyasetinde baslanın yeni ve nevbeti „ideo-lojik“ eğiniler mürceti Versay istikameti ve mahut eksi ittifak sistemlerine doğru giden bir siyasettir, ki buna dñ konuşulan sözleri bugün cabucak unutmak kabildenen olan bir siyaset dahi denilebilir. Malûm a, Sovyet siyaseti istikametine icabında yeniden sürat'ile değışen bir ruzağdır ve bu bakımdan mevzuabah Sovyet itiyatleriyle yakından aşina olmayan Fransızlar acımak lâzım gelir. Onlar Almanya ile anlaşmak yerine, Litvinofo'nun kumları üzerinde kendilerine hava sarayları kurmağ tabahyül ediyorlar.“

„Müsavat“cuların bir kararı

29 Mayıs 1934'de Varşova'da toplanan „Müsavat“ firkası azaları, son zamanlarda gerek milli cephe ve gerekse „Müsavat“ firkası faaliyeti bozmak teşebbüsünde bulunan bozguncuların milli iş ve menafii baltalayacak maruzi hareketleri hakkında çöylenen maruzati dinliyerek müzakereler ettikten ve gene bozgunculuk yapmaktan maksasile İstanbul'da Naki Şeyhmanlı tarafından işvase ahlak ve edelaten mahrum bir şekilde yazılmış bulunan „Biz ve Orlar“ nam risalesinin muhteviyatıe aşma olduktan sonra şu karar çıkmışlardır:

1. — Mukaddes milli davayı lekelemek ve milli cepheyi dağıtmak yolunda sistematik bir tarzda çalışan, bu yolda her türlü rezalel yapmaktan çekinmeyen bozguncuların milli cepheyi dağıtmak gayesini güden düşman menafiiye çalışmaları, yapılan hareketlerin mahiyeti meydana bulunan vesikalarla artık tesbit ve taayyün etmiştir. Her şeyin fevkinde gördüğümüz memleket milli menafiiinin ve mensup olduğumuz firka ideolojisinin müdafaaş ve sağlam kalması için bu gibi maruzi unsurlarla şiddetle mücaddeleyi kendimize milli bir harp sayar ve bu gün şeklen „firka aitesi“ dahilinde görülen bozguncuların mensup olduğumuz firka fevki bir veçhile alakaları kalmadığına dair firka reisliğinin bir tebliğde bulunmasını dileriz.

2. — Bozguncu mümessillerinden biri tarafından gerek milli cephe birliğine dağıtmak ve gerekse çirkin bir şekilde yudurlan iftira, yalan malûmatlarla ödenbenir milli cepheye çalışa geliş ve filen milli iş üzerinde bulunan sinamış arkadaşları hayâsızca isnatlarla efkârı umumiye nazardna (Arkası III-ncü sahife)

Fesat işi

Hükümdarlar, hükümdarlık, nihayet on dört yıl sonra, on dört yüzlü emeklerinin mahsulünü meydana koydular:

— „Biz ve Onlar!“

Bu, Kerbelayı Yaftum Alıvırı bir „saçma-namı“nin unvanıdır.

Yazanı, „Sefibeyliğin“ yeni yetiştirildiği „yazıcıların“, „Şeyhüzaman“ hazretiri. „Biz“le kendilerini kasediyorlar, yani „Müsavat“ fırkasından atılmış Şefi Beyle kendisini;

„Onlardan“dan da kastı biziz, yani „İstiklâl“ etrafında birleşenler.

Onlar „Ademi merkeziyeti“ imişler, Biz de sade „Müsavatçı“

Malum olduğu vehile „Adem“ yokluk demektir. „Ademi merkeziyet“ — yani merkeziye-yokluğu. (Hañçi merkezi-yeti?)

Onlar merkeziyeti yokluğu, vevahut yokluğun merkezi olmağı istemişler.

Canları öyle istemiş, olunsun.

„Şeyh“ nazıl olan bu „kitap“ Şefi Beyi temizelemek işi yazılmıştır.

O Şefi Beyi, ki Naki Beyin tabirince, „vatan ve millet aşığı“ Mehmet Sadık Ahund-zade, hakikaten „pîr, hürsüz, hem de namus-hürsüz“ diye yazmıştı. Ve bu sözleri Şeyh-zamanlı Naki kendisi de kaç defa tas-ıdır ve takviye etmiştir. Ve guya müdafaa ediyormuş, Şefi'nin milli evrakı ellere verdiği inkâr etmiyor, fakat ellerin emniyetini elinde tutuyor. Sonra da aynı „eller“ Şefi aleyhinde „jurnal“ vermiş olmasına kıyıyor. Bu hususta şahit-subut bile getiriyor. Anlamıyor ki Mehmet Sadık'ın matbu ifsaatı varken „jurnal“ vermeğe ne lüzum.

Fakat „Şeyh“ bilim değildi ki, Şefi milli evrakı „emin“ ellere sade „teslim“ etmekte kalmamış, bu evrak arasında „emin“ aleyhine mütevecchi faaliyeti gösteren vesikalar bulunduğuna iddia etmiştir. Asıl mesele budur.

Bu hareket Naki Beyin zevkine uyan sade bir „teslim“ değildir. Sade „jurnal“ değildi yüzde yüz hiyanet ve kızılara hizmettir. Çünkü milli faaliyete dâhil evrak ancak böylelikle aleyhindeki faaliyeti gösteren vesikaları ihtar eder. Müsavat'ın bulunduğu memleketler aleyhinde ise hiç bir zaman ve hiç bir yerde bir faaliyet vaki olmamış ve olamaz da. Buna herkes kâni olmuştur.

İşte, Şefi'nin yaptığı budur, ki o da ancak provokator işidir. Böyle bir provokator neşir müdafaa edilebilir?

Bu işin müdafaa edilemeyeceğini, hazretî Şeyh daha bizzat tahmin etmiş olacak ki hatırıhaya'le gelmeyen bir „keşifte“ bulunuyor:

Emin Bey gibi bolşevik aleyhtarlığa cibhana müsellen bir şahsiyeti Stalin'in adamı olmakla ithama kalkışmak budalalığına delildir. Bu ve suretle karilhari halinde bırakılacak dikkatları Şefi'nin çplakışık yirkin şahsiyetinden başka semte çevirmeye yetmiyor.

Baştan sona kadar hasta ve anormal bir dimağın sayıklamasından ibaret olan bu „kitabe“ bakılırsa Şeyh-zamanlı Naki Bey yazmış asırımız şeyhi değil, zamanımızın bir nesil yetiştirilmiştir.

Felaketir, çünkü müstebit ilim namına hiç bir şey öğrenenden hayvata atılmakla olan şayanı merhamet bir nesil teşkil ederler.

Cocuklara bir tarafa marksizm ve komünizmin tahripkâr doktrinleri öğretilmekte, diğer taraftan milli olan her şey, milli adat, an'ane, metafizik, tarih ve dine nefretler aşılanmaktadır.

Böyle boğucu şerait içinde Azerbaycan mekteplerindeki muallim ve talebinin milliyet ruhile mücehhez bulunduğuna ve zaman-zaman kendi vahişliğini hissettirmekte olduğuna Sovyet matbuatında okuduğumuz vakit göksüzümüz kabarıyor, milletimizin ölmek, yılmaz ve yenilmez asil milli kudretine olan inancımız bir kat daha artıyor.

Evet, bu manevi, ruhi mukavemeti ancak milli büniye ve seciyesi sağlam olan bir milletin evlatları yapa bilir. Böyle cehennem şerait içinde milliyetimize olan merbutiyeti ancak biz yapa biliriz.

Bize teselli veren bu imana beraber, milliyetçilere, bilhassa vatan hudutları haricinde olup serbest çalışacak ve yazmak imkânında olan milliyetçilere çok büyük ve tarihi vazifeler tevdi'et edilecek. Bu sonuncu zümremizin bilhassa ilim ve pedagojik kadrosu faaliyete baslanmalıdır. Nesriyetimizin siyasi cephesi hiç ilim ve terbiye cephesi de teknil edilmelidir. Bolşeviklerin yazmaktaki oldukları zehir aleyhinde bir karşı zehir olmak üzere, fakat metodik ve esaslı surette nesriyat ve edebiyata derin ihtiyaç vardır.

Milli istiklâl hareketinin ilim ve fikir cephesine mensup gençlik dahilindeki gençlerin derin ihtiyaç hissettiği ruhani gıdayı temin edilecek bir şekilde hazırlanmalıdır.

Bunun için memleketi, vatani bilemek lazımdır. Vatan bilmeden sevilmeye, Dilini, edebiyatını, tarihini, milli sanatını, adat ve an'anesini bilmeden millet sevilmeye, Milli-

„Müsavat“çıların bir kararı

(Bu neci sahifeden mabat)

düşürmek maksadıyla bolşeviklerin mutad dağıtıcı ve demagoji metodile yazılmış bulunan „Biz ve Onlar“ paçavrasına karşı derin nefretimizi ızhâr eder ve bu gün milli iş üzerinde bulunan sağlam kadro ile daha beraber yürüyeceğimize ve düşman ajanlarına müsterek kuvvetlerle karşı koyacağımıza bir daha söz veriyoruz.

İçtima namına: 1. Kurban, 2. Naki, 3. Rahim.

pehivana imiş de Donkişotvâri öğünmelerine kalırsa, Tanrı bile yok iken o varmış; kâinatı bile o yaratmış, dağı dağı istinme koymuştur.

Hakikatleri, tarihi hadiseleri tahrihte, yalan uydurmakta, böhân ve iftira atmakta, saçmalamakta, fesat yaymak işinde hakikaten „Şeyhüzaman“ olduğuna mükemmel surette isbatı muvaffak olan bu yalancı pehivana göre Emin Beyin Türkiye haricinde bulunmasının, Mehmet Ali Beyin İran'dan çıkarılmasının „sosyalist olmalarında imiş“. Bir adam mutlaka gülünç olmalı ve apal görülmek istese ancak bu kadar söyler.

Gerek Mirza-Bala Bey, gerekse Mustafa Bey aleyhinde olan yalan ve iftiraları de hep bu gülünçlükler kabilindedir:

Vaziyet tam aksine ikeni milli ve vatani bir davayı akim bırakmak için elinden gelen her şeyi yapıyor. Fakat, ne olursa olsun, satırları arasından eli kiribancak, azgın ve kudurgan derbeyiğin âbüce pehrası sırttan bu „kitap“ bir „saheser“ olarak kalacak ve gelecek nesillere kıymetli bir vesika teşkil edecektir. Gelecek nesiller, Azerbaycan siyasi muhacirlerinin faaliyetlerini tetkik ederken bir tarafta Emin Bey, Mirza-Bala Bey, Ahmet Bey ve arkadaşlarının „Yeni Kalkıyış“, „Azəri Türk“, „Odlu Yurt“, „Baidirisi“, „İstiklâl“, „Azerbaycan Yurt Bilgisi“, „Promete“, gibi mecmua ve gazetelerle müteaddit kitapları, öbir yanda da Naki, Şefi kompanisinin dağıtıcı „eserlerini“ görecekler ve mukayese edecektir.

O zaman merhum Ziya Paşa'nın „Aynesi işi kışını lile bakılmaz Şahsın görünür rütbeyi aklı eserinde“ beyiti bir kerre daha ebediliğini isbat etmiş olacaktır.

Evet, biz iş yapıyoruz, vatan işi istiklâl işi.

„Bizim bu müsbet ve yaratıcı işimize karşı onların işleri daima boğuculuk, dağıtıcılık, fitne ve fesattan ibaret olmuştur.“

Şahıslar fânidir. Bakı kalan eserlerdir. Biz de, onları da eserlerimiz taintacaktır. O eserler birer güzeştir. Bizim ve onların hakiki simallerini meydana çıkaracak bu eserlerdir.

Hakkımızdaki hüküm, memleket ve millet davasında yaptığımız hizmete ölçülecektir. Akıllarımız kütüğün, seyvelerinin ıptidailiğini, siyace ve ahlaklarının bozulukluğunu, hayırsızlıklarının hudutsuzluğunu maddileştirmesi ve işlerini ebedileştirmesi itibarile bu ve bu bakıl eserler çok değerlidir.

V. Nuh-Oglu

letsever olmak, o milletten bir parça olmak, onun diinde konuşmak, onun gibi olmak, onun sade yaklaşmak değil, ona karışmak ve erimek lazımdır.

Bizi vatandan ve milli muhitinden 14 yıl ayrıyor. Bu ayrılığın yalnız maddî olması lazımdır. Manen işe millette beraber bulunmak için memleketin içinde cereyan eden hadiseleri yakından takip etmek, tetkik etmektir, bu suretle millette beraber düşünmek ve yaşamaktır.

Yalnız bu yol iledir ki, ilim ve fikir adamları memleketi ve milleti yakından alâkadar eden canlı ve hayatî meseleler etrafında ilim ederek bulurlar.

Unutulmamalıdır, ki Vatana, Millete, Hürriyete ve İstiklâle nâfi olmayan ilim, ne olursa olsun, kıymetsizdir. Ne kadar şöret ve servet temin edirse etsin, Azerbaycan'ın varlığı, milli varlığı için fayda temin etmeyen bir ilmi faaliyetin kıymeti yoktur, boştur.

Gençlik, bilhassa hudud haricinde mühtelîl memleketlerde yüksek tahsilde bulunan vevahut tahsillerini ikmal etmiş olan gençlik vatan öğrenme demerleri etrafında birleşmeli, memleketin ve milletin hayattile alakadar mes'elelerle uğraşmalı, vatanına manevi yakınlığını takviye etmelidir.

Rus, gürcü, ukraynalı, ermeni gibi muhacirlerin faaliyeti bize bir örnek olma baka. Onların, edip ve sairleri dâr konferanslı, münakaşalı, musikiîl, şarkîlceker terip eden edebî dernekleri, milli musikiyi yasa-tan ve yayan musiki yurtları, halk üniversiteleri, tiyatro cemiyetleri, coğrafya, tarih, iktisat, felsefe, matbuat v. s. dernekleri yeni nesil birlikleri, milli hars ocakları vardır.

Biz, bu mikyasla olmasa da, imkân dahilinde bu yolda çalışmak mecburiyetindeyiz. Gençlik memleket hakkındaki nesriyatı takip ve münakaşa etmek suretile de vatana olan manevi bağlarının takviye et-

28 Mayıs

(Bu makale geç geldiğinden geçen nushaya giremedi. Bu nushaya dercediyoruz.)

28 Mayıs . . . ilham kaynağı . . . mübeccel gün . . .

16 yıl evvel . . . 1918-nci senenin Mayısında Şark âlemi, pek manalî bir hadiseye şahit oluyordu. Büyük harbin tevhit ettiği neticelerinden istifade fırsatını bulan Azerbaycan, istiklâlî ilân ediyordu. Yakın Şark'ın ilk İslam-Türk cumhuriyeti kuruluyordu.

16 yıl evvel . . . 28 Mayıs'ta; ilk defa Azerbaycan bayrağı ilâhi sallsamlarile müstakıl yurdumuzu selamlıyordu. Milliyetçi unsurların „Sen kalbimin duruşunda yaradın“ diye tavsiif ettikleri mukaddes bayrağımıza terim edilmiş istiklâl perisi, damarlarımızda mekruz olan kudretleri tırmalıyordu

Senenin en güzel mevsiminde tarihimizin en mübeccel bir günün yazınıyordu

Tabiyyete, mevcudata canlılık getiren Mayıs bize millî evlat, „ben“i hayat getirmişti

Bir asırlık çar istilâsına karşı babalarımız yaptığı mücadeleden doğan bir bahar! Milli bahar

Fakat 14 seneden beri yurdumuzda her şey; bayramlar da, baharlar da hâzindir.

Çünkü Azerbaycan toprağında, Azerbaycan bayrağının yerinde, mâsum kanı akıtan cellât ellerinin kirile kırmızıya boyanmış olan bir esaret paçavrası sırtıyor.

Buğün, bu hazin bayramımızı ancak intikam hisleriyle süslüyoruz.

Yurdumuzda, gizli mahfillerde, hiç, değilse, Azerbaycan bayrağını teşkil eden, yeşil, kırmızı, yeşil renkleri yan-yanaya yarmak üzere, bu günü tesit eden, meşhur zamanlarımızın hasretine anan zavallı bir millet vardır

Hasretle anılan şey! . . . Bu sadece bir Hakır.

Bir milletin en tabii hakkı „İstiklâl“ . . . Bu hak, „hak“ diye beseri haklara mezar kazın bir heylâla . . . bolşevik heylâlas tarafından gasp olunmuştur. Buğün yurdumuzu kanile beslenen bu canı kuvvet, yarın için beresiyete, medeniyete bir sukades hazırlanıyor. Azerbaycan'ın sırtından kos koca bir Rusya'nın geçindiği azmış gibi; duşu ihtilâlinin istihzârı ile meşgul olduğuna iddia eden Komintern'in harici buse-berleri de onun damarlarını emiyor.

„Komünizm perisi“ kıvesine bürünen rus imperyalizmi bu hileli işin altında cibhana karşı en mühtiş bir silah tevcih etmiş oluyordu. Fakat, dünyayı rus müstemlikesi yapmağe hayal peşinde Marks kılığında giren Delâ Petroların maksadı artık dünyaca anlaşılıyor.

Bu anlayışın bâriz misalini bu yılın 1 Mayıs beynelmilîl amele bayramında gördük.

Vaktile Almanya'yi bolşevik uçurumunun kenarına kadar götürmüş olan Komintern'in en fazla güvendiği alman ameleisi artık Almanya'nın istiklâlî ile meşgul oluyor. 1 Mayıs'ta 2 milyon birden Hitler'i heyecanla alkışlıyor.

Gene vaktile lüzul bayraklarla sokakları dolularak „Sovyetler“ için tezahürat yapan

İtalyan ameleisi bu bayramı sükûtta geçiriyor. Avusturya'da 1 Mayıs kanunessâi günü ilan edilerek milli bir bayram gibi tes'it olunuyor.

İngilere'de ses yok.

Fransa'da ehemmiyetli bir şey yapılmıyor. İspanya sendikalistleri, güdüclüklerini kaybetmesinler diye, amelenin tatlı yapmasına bile lüzum görmüyor.

Bütün bunlar Komintern'in manen iflâsı demektir.

1 Mayısın belli başlı hadisesi olarak Hindistan'da Delhi amelesinin hükümetle çarpıştığını görüyoruz.

Bu Komintern'in değil, Hint milliyetçiliğinin hesabına kaydedilecek bir hadisedir. Eğer Kafkasya'da, Türkistan'da, Ukrayna'da . . . hiç değilse, Hindistan'da olduğu kadar hürriyet („müstemlike hürriyeti“) olsaydı, muhakkak bu memleketler ameleisi de 1 Mayıs'ta „dünya halâskarı“na karşı haklarını müdafaa için seslerini yükseltirlerdi.

Bu ayın havadisinden olan yukarıki delillerde de hacet yok Zaten komünizmin kılığında giren rus imperyalizmi her gün bir az daha yakından tanınmaktadır.

Mânen iflâsı olan bolşevizmin maddî iflâsı da yaklaşımaktadır.

Buğün „Asya Asyalılarındır“ gibi takdire layık bir prensiple meydana atılan bir büyük devlet vardır. Oleden beri Rusya'ya karşı vaziyeti malum olan bu devlet — Japonya — artık Sovyetleri açtıktan-açığa tehdit etmektedir.

Rusya bu büyük kuvvetin önünde çokküp gitmeye mahkûmdur. Rusya'nın kökünü rus istilâsı altındaki milletlerin kurtuluşu demektir. Bu bir tesit mi?

Hayır, hakikate o da bilirdi.

Fakat bir azərbaycanlı olmak itibarile yarıñ bizzat kurtuluşumuzu mucip ola bilecek bu hayırlı hadiseyi adeta kışkırtıyor.

Çünkü, 14 senelik istilânın iztirapları ile terbiye edilmiş olan bir nesil, komünizmin kâbusunun sırtın suratına her an sillerini vurmaktan, ölmekten çekinmeyen bir nesil ümidini yalnız harici vakayie bağlayamaz.

Cemberden boyunumuz kurtarmaya uğraştığımız İstilâ, kuvvete, süngüye istinat ediyorsa bu bizi yıldıramaz. Zülmî temsil eden istilâlar — kelimenin meflâdinden de anlaşılacağı üzere — hakki temsil eden istiklâllardan her zaman kuvvetli olmuşturlar. Bu kuvvet onların elelebet hâkimîliği temin edememiştir.

İstilâ tuzakını koparıp da, müstevillerin yüzüne fırlatarak istiklâle kavuşan milletlerin tarihi göz önündedir. İstilâ hırslarına karşı istiklâl mücadelelerinin gayri müsavî şahit ipeşininde, gayri müsavî kuvvetler tarafından kazanıldığına tarih bir çok defa şahit olmuştur.

„Zülmün topu var, güllesi var, kal'esi varsa, Hakkin da bükülmeze kolu, dönmeye yitirir.“

„Millî kurtuluş“ hareketini taşıyan yazı (Arkası IV-ncü sahifede) Mehmet Azer

rin o cemiyetin bir uzvu olmas elzemdir. Bir cemiyetin dilini, tarihini bilmiyorlar, milliyetçileri diymezler. Çünkü meçhul ve yabancî bir şey sevilmeye. Milliyetçi olmak işin milliyeti sevilmeye lazımdır. Milliyet işi dil, edebiyat, tarih v. s. harsî kıymetlerdir.

Sovyet mektepleri buğün hiç bir şey yetistirmiyorlar. O mekteplerden çıkanlar „okumuştu“ ve ne de „münevver“. Oradan yazık komünist çıkarmaya çalışıyor. Bu sistem neticesinde Sovyet mekteplerinin temamlı ile işi ettirgeni geçen yıl Sovyet ricâlinın ağzından işittik. İki yıl bundan evvel Sovyet hükümeti mektepler için yeni program ve rejim tanzim etmişti. Bu hususta yazarken o zaman demistik ki, değilse mekteplerdeki program ve rejim değil, memleketteki program ve rejimdir.

Çünkü Sovyet rejimi mevcut olduğu müddetce Sovyet mektepleri birer komünist yuvası olmakta devam edecektir.

Hadisat fikrini marif tevhit etmektedir. Sovyetlerin marif cephesinde hiç bir şey değismemiştir.

Sukut ve inihlal devam ediyor. Memleketi el kızıl devamlı „münevver“ namile malumatları sakat zavallılar idare etmektedir.

Sovyet mektepleri cehal ve tahribat açığı olmak itibarile hakikaten de herkeşe bir örnektirler.

Buna karşı biricik çare İstiklâl ve Hürriyete bayrağı altında daha sıkı bir birlik yaratmaktır. Vatanda sağlam milli bir maarif sebekesi kurmak ve tam manasile herkeşe okumak münevver bir nesil yetistirmek için İstiklâlden ve hürriyetinden başka bir yol yoktur.

O gün memleketin mukadderatına hâkim olmağe namzet bulunan bu günkü gençlik herkeşe örnek ola bilecek işin şimdiden hazırlanmalıdır.

Kafasını ışıklandırma ve vatana yaklaşmalıdır. Mirza-Bala

